

титрах лохій 1:32 і 1:64 виживаність спермій була 30—40 хв. При найвищому токсичному титрі лохій 1:256, який спостерігали у 10 корів дослідної групи, виживаність спермій була в межах 10 хв.

Отже, така особливість впливу лохій на спермії бугая пов'язана з великою токсичністю їх, особливо у корів з гіпотонією або атонією матки.

ВИСНОВКИ

1. Лохії корів токсично впливають на спермії бугая, і токсичність їх значно підвищується в зв'язку з втратою тономоторної функції матки.

2. У гінекологічно здорових корів токсичний титр лохій становить 1:1—1:4, а у корів з гіпотонією або атонією матки — 1:8—1:256.

3. Показник токсичного титру лохій може бути одним з тестів ранньої діагностики дисфункції матки корів.

ОСОБЛИВОСТІ ТОНОМОТОРНОГО СТАНУ МАТКИ КОРІВ ПІСЛЯ ОТЕЛЕННЯ

В. С. ДЮДЕНКО,

кандидат ветеринарних наук

О. П. ГОМЕЛЮК,

старший науковий співробітник

Ф. А. ДРАБКІНА,

молодший науковий співробітник

Центральна дослідна станція по штучному осіменінню сільськогосподарських тварин

Метою нашої роботи було визначення особливості тономоторної функції матки корів у перші дні після отелення. Для цього в радгоспі ім. Щорса Броварського району за принципом аналогів відібрали 50 корів чорно-рябої породи у віці 4—8 років. Вони мали середню вгодюваність і середню продуктивність — 2300—2500 кг молока за лактацію. До складу дослідної групи (I) входило 25 корів після тяжких родів і з затримкою посліду, а до складу контрольної (II)—25 корів після нормальних родів. Тварин включали в дослід невеликими групами (4—5 голів) через 5—6 днів після отелення.

Гістерографічні записи скорочень матки корів виконували за допомогою електрокімографа і механічного кімографа в умовах приміщення пункту штучного осіменіння великої рогатої худоби.

Для одержання гістерограм передчасно вводили в порожнину матки або її роги гумовий балончик об'ємом 10—12 см³. Балончик з'єднували з реєструючою камерою за допомогою полістеролового катетера гумової трубки діаметром 5 мм. Повітря подавали в балончик з 20-грамового шприца. На штативі кімографа змонтували відзначник часу, який робив помітки на барабані через кожні 5 сек. Барабан кімографа рухався навколо своєї осі з швидкістю один оберт протягом 5 хв.

Після введення балончика в порожнину матки її скорочення записували через 30—40 хв. Всього одержано 50 гістерограм, з яких 25 при гіпотонії матки і 25 — з наявністю скорочень.

У корів дослідної групи на 5—6-й день після отелення реєстрували слабкі скорочення матки. У цих тварин кількість скорочень становила від 0,4 до 0,8 раза за 1 хв (в середньому $0,5 \pm 0,01$). Висота хвилі була в межах 2—8 мм, у більшості випадків вона дорівнювала 2—4 мм, а лише в окремих корів вона досягала 8 мм. Інтенсивність скорочень матки в середньому становила $3,5 \pm 0,01$ мм. Перейми тривали в середньому в межах 0,06—0,27 хв. У корів дослідної групи вони тривали $0,14 \pm 0,003$ хв. Фаза відносного спокою між переймами також була різною і становила 0,53—2,44 хв, або в середньому $1,74 \pm 0,001$ хв. Перейми і фаза відносного спокою разом становили тривалість маточного циклу.

У корів дослідної групи маточний цикл тривав від 0,74 до 2,5 хв, або в середньому $1,88 \pm 0,003$ хв, тонуc матки був слабким. Індекс скорочень матки при гіпотонії становив $0,25 \pm 0,001$.

У корів контрольної групи при наявності скорочень матки більш активна тономоторна функція її відмічалась в ранньому післяродовому періоді. У цих тварин матка скорочувалась 0,8—0,9 раза за 1 хв. Інтенсивність скорочень, або висота хвилі, була в межах 8—16 мм, що в середньому становило $10,0 \pm 0,1$ мм. Перейми тривали від 0,27 до 0,8, або в середньому $0,5 \pm 0,02$ хв. Фаза відносного спокою знаходилась у межах 0,45—1,06, або в середньому $0,75 \pm 0,01$ хв. При цьому тривалість маточного циклу становила 1,07—1,66, або в середньому $1,28 \pm 0,02$ хв. Індекс маточних скорочень в середньому дорівнював $0,25 \pm 0,02$ при помірному тонусі матки. При порівнянні показників маточного циклу корів дослідної й контрольної груп встановлено, що у тварин контрольної групи кількість скорочень матки за 1 хв більша в 3 рази, а їх інтенсивність — на 6,5 мм і тривалість переймів — на 36 хв. Фаза відносного спокою була коротша на 0,99 хв, а тривалість маточного циклу — на 0,6 хв. Індекс маточних скорочень у цих корів кож вищий на $0,15 \pm 0,001$.

Таким чином, у гінекологічно здорових корів у ранньому післяродовому періоді моторика матки була активна з виявленим тонусом при короткій фазі відносного спокою і тривалості маточного циклу. У корів з гіпотонією матки скоротлива здатність її слабо виявлена при більшій тривалості фази відносного спокою і маточного циклу.

Для штучного осіменіння дослідних і контрольних корів в естраль-

ну фазу статевого циклу використовували глибокозаморожену сперму бугаїв Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин.

У радгосп ім. Щорса транспортували сперму від бугаїв Бистрого 2004 та Іелле 8. Після розморожування активність спермій була в межах 4—5 балів, а концентрація становила 40—50 млн/мл. Осіменяли два рази в одну охоту (проміжок 10—12 год). Сперму вводили коровам інтрацервікально з ректальною фіксацією шийки матки. Тільність піддослідних тварин визначали ректально через два місяці після останнього осіменіння.

Відомо, що основним критерієм стану статевої діяльності тварини є її здатність до запліднення.

Строк настання охоти в корів дослідної групи коливався в межах 35—142 днів після отелення, або в середньому становив $77,2 \pm 5,19$ дня. Тривалість статевого циклу в середньому дорівнювала $40,0 \pm 0,1$ дня, а сервіс-періоду — $102,4 \pm 0,01$ дня. З 25 корів дослідної групи запліднились 19 (76%).

Строк настання охоти в корів контрольної групи був у межах 25—82 днів після отелення, або в середньому становив $46,8 \pm 0,57$ дня. Статевий цикл у тварин цієї групи тривав $26,5 \pm 0,2$ дня, а сервіс-період — $67,5 \pm 0,51$ дня. Усі корови з нормальним тономоторним станом матки запліднились, і їх заплідненість становила 100%.

Тварини дослідної групи запліднювались після $2,0 \pm 0,04$ осіменіння, а контрольної — після $1,5 \pm 0,06$ осіменіння.

Таким чином, у корів з гіпотонією матки перша охота настала на 30,4 дня пізніше, ніж у корів гінекологічно здорових. У дослідних тварин був більш тривалий статевий цикл і сервіс-період. З 25 корів дослідної групи 6 не запліднились через атонію матки, у її порожнині виявили токсичний вміст та структурні зміни в ендометрії. Гінекологічно здорові корови запліднились усі в основному від першого осіменіння.

ВИСНОВКИ

1. Тонотормний стан матки у корів після отелення залежить від її скоротливої здатності.

2. У корів з гіпотонією матки кількість та інтенсивність скорочень, а також тривалість переймів значно менші, ніж у гінекологічно здорових корів.

3. Корови з гіпотонією матки пізніше приходять в охоту, у них більш тривалий статевий цикл і сервіс-період. Їх заплідненість становить 75—76%.